

ผลคำวินิจฉัยคณะกรรมการการแข่งขันทางการค้า
กรณีผู้ประกอบการรายอื่นฟ้อง “ค” บังคับซื้อสินค้าในราคาสูงกว่าท้องตลาด

บริษัท ก. จำกัด

ผู้ร้อง

บริษัท ข. จำกัด (มหาชน)

ผู้ถูกร้อง

พ.ร.บ. การแข่งขันทางการค้า พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๕๗ (๒) และ (๓) และมาตรา ๘๔

ประกาศคณะกรรมการการแข่งขันทางการค้า เรื่อง แนวทางการพิจารณาการปฏิบัติทางการค้าที่ไม่เป็นธรรมเกี่ยวกับการกระทำความผิดให้เกิดความเสียหายแก่ผู้ประกอบการรายอื่น ลงวันที่ ๒๙ ธันวาคม ๒๕๖๔ ข้อ ๕ ข้อ ๘ ข้อ ๑๐ (๓) และข้อ ๑๑ (๓) และ(๔)

ประกาศคณะกรรมการการแข่งขันทางการค้า เรื่อง แนวทางพิจารณาการปฏิบัติทางการค้าที่ไม่เป็นธรรมในธุรกิจแฟรนไชส์ ลงวันที่ ๓๐ ตุลาคม ๒๕๖๒ ข้อ ๕.๒ และข้อ ๕.๓

ผู้ถูกร้องประกอบกิจการผลิตและจำหน่ายสินค้าบริโภคและสินค้าสำเร็จรูป ขนม เครื่องดื่มต่าง ๆ ทุกชนิด รวมถึงกิจการผลิตไอศกรีม และเป็นแฟรนไชส์ชอร์อินนาม “ค” ส่วนผู้ร้องประกอบกิจการบริการด้านเครื่องดื่มที่ไม่มีแอลกอฮอล์ และเมื่อวันที่ ๒ มิถุนายน ๒๕๖๕ ได้ลงนามในสัญญาเป็นแฟรนไชส์ซีของผู้ถูกร้อง โดยสัญญามีข้อกำหนดเกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่สรุปได้ว่า “การเลือกใช้อุปกรณ์และวัตถุดิบต้องมาจากผู้ถูกร้องกำหนดหรือแหล่งได้รับอนุญาตจากผู้ถูกร้อง การก่อสร้างตกแต่งร้านซึ่งต้องเป็นไปตามแบบของผู้ถูกร้อง โดยผู้ร้องเป็นผู้ออกค่าใช้จ่าย เงินค่าสิทธิ และค่าวัตถุดิบ กำหนดให้ชำระเป็นรายเดือนในสัญญา” และก่อนเข้าทำสัญญาผู้ถูกร้องได้เสนอแผนธุรกิจ โดยระบุรายละเอียดลงทุนว่า “(๔) อุปกรณ์ ๓๐๐,๐๐๐ บาท” และระบุว่า “ค่าแฟรนไชส์ยังไม่รวมค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ดังต่อไปนี้ ๑. ค่าใช้จ่ายในการออกแบบ ตกแต่งร้านเฟอร์นิเจอร์ และเครื่องครัวทั้งหมด แฟรนไชส์เป็นผู้รับผิดชอบทั้งหมด ซึ่งผู้รับเหมาก่อสร้างและออกแบบก่อสร้างทางแฟรนไชส์ชอร์จะเป็นผู้จัดหาให้ ๒. ไม่รวมค่าวัตถุดิบทั้งหมด ที่จะต้องสั่งซื้อกับทางบริษัทเท่านั้น ยกเว้นกรณีระบุว่าจะสามารถจัดหาเองได้...”

ต่อมาผู้ร้องได้รับเอกสารเรียกเก็บค่าซื้อสินค้าอุปกรณ์เปิดร้านจากผู้ถูกร้อง จำนวน ๔๐๐,๐๐๐ บาท ซึ่งผู้ร้องตรวจสอบราคาสินค้าอุปกรณ์ที่ผู้ถูกร้องจำหน่ายให้แก่ผู้ร้องมีราคาสูงกว่าราคาท้องตลาดและข้อมูลเอกสารนำเสนอแผนธุรกิจของผู้ถูกร้อง ซึ่งการกระทำดังกล่าวของผู้ถูกร้องเป็นการบังคับซื้อสินค้าเนื่องจากในสัญญากำหนดให้ผู้ถูกร้องจะต้องซื้อสินค้าอุปกรณ์จากผู้ถูกร้องตามที่กำหนดในสัญญา ทำให้ผู้ร้องไม่สามารถเลือกซื้อสินค้าอุปกรณ์จากผู้ประกอบการรายอื่นได้ นอกจากนี้ การที่ผู้ถูกร้องได้กำหนดให้ผู้ร้องเปิดร้านในวันที่ ๒๕ กรกฎาคม ๒๕๖๕ แต่ผู้ถูกร้องกลับนำส่งใบเสนอราคามาในวันที่ ๑๙ กรกฎาคม ๒๕๖๕ ซึ่งผู้ร้องพิจารณาแล้วว่าอาจเสี่ยงต่อการเปิดร้านไม่ทันตามกำหนดจึงเป็นเหตุให้ใช้บริการรับเหมาก่อสร้างที่ผู้ถูกร้องแนะนำ ทั้งนี้ ตลอดการประกอบธุรกิจผู้ร้องประสบผลขาดทุนอย่างต่อเนื่องเป็นเหตุให้ผู้ร้องมีหนังสือขอยกเลิกแฟรนไชส์ของผู้ถูกร้อง

กรณีผู้ถูกร้องมีพฤติกรรมกำหนดให้ผู้ร้องต้องซื้อสินค้าอุปกรณ์และชำระราคาเป็นจำนวนที่แตกต่างจากข้อมูลแผนการนำเสนอธุรกิจซึ่งผู้ถูกร้องได้แจ้งแก่ผู้ร้องก่อนเข้าทำสัญญา ข้อเท็จจริงปรากฏว่าเมื่อผู้ร้องต้องพึ่งพาการซื้อสินค้าวัตถุดิบจากผู้ถูกร้องมาเพื่อประกอบธุรกิจร้านเครื่องดื่มและขนมหวาน โดยมีมูลค่าการซื้อหรือขายสินค้าในแต่ละเดือนระหว่างกันเกินกว่าร้อยละ ๓๐ เมื่อเทียบกับสินค้าวัตถุดิบทั้งหมดผู้ถูกร้องจึงเป็นผู้ประกอบการซึ่งมีอำนาจต่อรองที่เหนือกว่า ต่อมาผู้ร้องและผู้ถูกร้องได้เข้าทำสัญญาแฟรนไชส์

ระหว่างกัน แต่ก่อนเข้าทำสัญญาผู้ถูกร้องได้นำเสนอแผนการนำเสนอธุรกิจ โดยระบุรายละเอียดงบประมาณว่า ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับค่าอุปกรณ์ จำนวน ๓๐๐,๐๐๐ บาท แต่แผนการนำเสนอธุรกิจมีลักษณะเป็นเพียงคำเชิญชวน โดยให้ข้อมูลประกอบการตัดสินใจลงทุน มิได้ตกลงให้แผนการนำเสนอธุรกิจดังกล่าวเป็นส่วนหนึ่งของสัญญา การที่ผู้ถูกร้องกำหนดให้ผู้ร้องชำระค่าอุปกรณ์จำนวน ๔๐๐,๐๐๐ บาท โดยผู้ร้องมิได้มีโอกาสที่จะตัดสินใจได้ว่า จะรับสินค้าดังกล่าวและไม่เปิดโอกาสให้ผู้ร้องสามารถเจรจาเพื่อแก้ไขเปลี่ยนแปลงรายละเอียดได้ แต่เมื่อ จำนวนของค่าอุปกรณ์ดังกล่าวมิได้เคยตกลงกันไว้ในสัญญาและข้อมูลแผนการนำเสนอธุรกิจมิได้ถือเป็นส่วนหนึ่งของสัญญา จึงไม่เข้าลักษณะเป็นการกำหนดเงื่อนไขให้แตกต่างจากที่ตกลงกันไว้ในสัญญาแล้ว กรณีจึงไม่สามารถรับฟังได้ว่า การกำหนดเงื่อนไขให้ชำระสินค้าอุปกรณ์ในกรณีดังกล่าวเข้าลักษณะเป็นการใช้อำนาจ ต่อรองที่เหนือกว่าอย่างไม่เป็นธรรมในลักษณะการกำหนดให้ผู้ประกอบธุรกิจรายอื่นยอมรับข้อกำหนดบาง ประการที่แตกต่างจากที่ตกลงไว้ในสัญญาโดยไม่มีเหตุผลอันสมควรเป็นเหตุให้ผู้ประกอบธุรกิจรายอื่นได้รับความเสียหายตามมาตรา ๕๗ (๒) แห่งพระราชบัญญัติการแข่งขันทางการค้า พ.ศ. ๒๕๖๐ ประกอบประกาศ คณะกรรมการการแข่งขันทางการค้า เรื่อง แนวทางการพิจารณาการปฏิบัติทางการค้าที่ไม่เป็นธรรมเกี่ยวกับการกระทำอันเป็นผลให้เกิดความเสียหายแก่ผู้ประกอบธุรกิจรายอื่น ข้อ ๕ ข้อ ๘ และข้อ ๑๐ (๓)

อีกทั้ง การที่ผู้ถูกร้องกำหนดให้ผู้ร้องต้องซื้อสินค้าอุปกรณ์เพิ่มเติมในราคาที่แตกต่างกันจากข้อมูล แผนการนำเสนอธุรกิจ แม้เป็นการกระทำที่ผู้ถูกร้องกำหนดเงื่อนไขเพิ่มเติมให้แก่แฟรนไชส์ที่ต้องปฏิบัติภายหลัง การลงนามในสัญญาร่วมกันแล้ว แต่ผู้ถูกร้องกระทำไปเพื่อรักษามาตรฐานของธุรกิจแฟรนไชส์ของผู้ถูกร้อง ให้มีอุปกรณ์และเครื่องมือที่เป็นมาตรฐานเดียวกันสำหรับการเปิดร้านในทุกสาขา จึงเป็นการกระทำที่สามารถ รับฟังได้ด้วยเหตุผลอันชอบธรรมในทางธุรกิจ ประกอบกับผู้ร้องได้ยินยอมตกลงชำระค่าสินค้าอุปกรณ์ดังกล่าว โดยไม่ได้แย้ง กรณีจึงไม่สามารถรับฟังได้ว่า การกำหนดเงื่อนไขให้ชำระค่าอุปกรณ์ตามใบเสนอราคาในกรณี ดังกล่าวเข้าลักษณะเป็นการใช้อำนาจต่อรองที่เหนือกว่าอย่างไม่เป็นธรรมในลักษณะการกำหนดเงื่อนไขเพิ่มเติม ให้แฟรนไชส์ที่ต้องปฏิบัติภายหลังการลงนามในสัญญาร่วมกันแล้ว ตามมาตรา ๕๗ (๒) แห่งพระราชบัญญัติ การแข่งขันทางการค้า พ.ศ. ๒๕๖๐ ประกอบประกาศคณะกรรมการการแข่งขันทางการค้า เรื่อง แนวทางพิจารณา การปฏิบัติทางการค้าที่ไม่เป็นธรรมในธุรกิจแฟรนไชส์ ข้อ ๕.๒

นอกจากนี้ กรณีข้อสัญญาระบุว่า ผู้ร้องมีหน้าที่ก่อสร้างตกแต่งร้านตามรูปแบบที่ผู้ถูกร้อง กำหนดและชำระราคาตามใบเสนอราคา เมื่อข้อเท็จจริงปรากฏว่า ผู้ถูกร้องแนะนำให้ก่อสร้างและตกแต่งร้านกับ บริษัทรับเหมาที่ผู้ถูกร้องจัดหา โดยผู้ถูกร้องได้เปิดโอกาสให้ผู้ร้องสามารถตัดสินใจต่อรองราคาและปรับเปลี่ยน แบบได้ และตามข้อสัญญาผู้ร้องก็มีหน้าที่ก่อสร้างตกแต่งร้านตามแบบของผู้ถูกร้องและต้องชำระราคาค่าก่อสร้าง ตกแต่งร้าน การกระทำของผู้ถูกร้องจึงไม่อาจถือได้ว่าเป็นการกำหนดเงื่อนไขให้แตกต่างจากที่ตกลงกันไว้ใน สัญญา หรือกำหนดเงื่อนไขเพิ่มเติมให้แก่แฟรนไชส์ที่ต้องปฏิบัติภายหลังการลงนามในสัญญาร่วมกันแล้ว เนื่องจากเป็นข้อตกลงที่กำหนดในสัญญา กรณีจึงไม่สามารถรับฟังได้ว่า ผู้ถูกร้องมีพฤติกรรมเข้าลักษณะ เป็นการใช้อำนาจต่อรองที่เหนือกว่าอย่างไม่เป็นธรรมในลักษณะการกำหนดให้ผู้ประกอบธุรกิจรายอื่นยอมรับ ข้อกำหนดบางประการที่แตกต่างจากที่ตกลงไว้ในสัญญาโดยไม่มีเหตุผลอันสมควรเป็นเหตุให้ผู้ประกอบ ธุรกิจรายอื่นได้รับความเสียหายหรือมีลักษณะเป็นการกำหนดเงื่อนไขเพิ่มเติมให้แก่แฟรนไชส์ที่ต้องปฏิบัติภายหลัง การลงนามในสัญญาร่วมกันแล้ว ตามมาตรา ๕๗ (๒) แห่งพระราชบัญญัติการแข่งขันทางการค้า พ.ศ. ๒๕๖๐ ประกอบประกาศคณะกรรมการการแข่งขันทางการค้า เรื่อง แนวทางการพิจารณาการปฏิบัติทางการค้าที่ไม่เป็น ธรรมเกี่ยวกับการกระทำอันเป็นผลให้เกิดความเสียหายแก่ผู้ประกอบธุรกิจรายอื่น ข้อ ๕ ข้อ ๘ และข้อ ๑๐ (๓) และประกาศคณะกรรมการการแข่งขันทางการค้า เรื่อง แนวทางพิจารณาการปฏิบัติทางการค้าที่ไม่เป็นธรรม ในธุรกิจแฟรนไชส์ ข้อ ๕.๒

ส่วนการที่ผู้ถูกร้องมีพฤติกรรมให้ผู้ร้องใช้บริการก่อสร้างตกแต่งร้านจากผู้รับเหมาก่อสร้างที่ผู้ถูกร้องกำหนด เมื่อปรากฏว่า ผู้ถูกร้องได้อนุญาตให้ผู้ร้องเลือกใช้บริการผู้รับเหมาก่อสร้างที่ตนจัดหาเองได้ มิได้บังคับให้ผู้ร้องเลือกใช้บริการรับเหมาก่อสร้าง แม้ผู้ร้องจะกล่าวอ้างว่าไม่มีโอกาสในการจัดหาผู้รับเหมาก่อสร้างรายอื่นได้ทันเนื่องจากระยะเวลากระชั้นชิด แต่ปรากฏว่าผู้ร้องตกแต่งร้านด้วยตนเอง ในบางส่วน ได้แก่ งานเฟอร์นิเจอร์ลอยตัว งานระบบไฟ และงานอื่น ๆ ย่อมแสดงให้เห็นว่าผู้ร้องมีโอกาเลือกใช้บริการผู้รับเหมาก่อสร้างที่ตนเองจัดหาได้ และเมื่อไม่ปรากฏว่า ผู้ถูกร้องมีการกระทำบังคับผู้ร้องต้องประกอบธุรกิจกับผู้ประกอบธุรกิจรายหนึ่งรายใดโดยไม่มีเหตุอันสมควร กรณีจึงไม่อาจรับฟังได้ว่าการกระทำของผู้ถูกร้องเข้าลักษณะเป็นการกำหนดเงื่อนไขทางการค้าอันเป็นการจำกัดหรือขัดขวางการประกอบธุรกิจของผู้อื่นอย่างไม่เป็นธรรม ในลักษณะการให้ผู้ประกอบธุรกิจรายอื่นดำเนินธุรกิจหรือทำการค้ากับผู้ประกอบธุรกิจอีกรายหนึ่ง โดยไม่มีเหตุผลอันสมควร หรือเป็นการห้ามผู้ร้องซื้อสินค้าหรือบริการจากผู้ผลิต ผู้จำหน่ายหรือผู้ให้บริการรายอื่นที่ขายสินค้าหรือบริการที่มีคุณภาพเท่าเทียมกันและราคาถูกกว่า โดยให้ซื้อจากแฟรนไชส์ซอร์โดยไม่มีเหตุผลอันสมควร ตามมาตรา ๕๗ (๓) แห่งพระราชบัญญัติการแข่งขันทางการค้า พ.ศ. ๒๕๖๐ ประกอบประกาศคณะกรรมการการแข่งขันทางการค้า เรื่อง แนวทางพิจารณาการปฏิบัติทางการค้าที่ไม่เป็นธรรมเกี่ยวกับการกระทำอันเป็นผลให้เกิดความเสียหายแก่ผู้ประกอบธุรกิจรายอื่น ข้อ ๕ ข้อ ๘ และข้อ ๑๑ (๔) และประกาศคณะกรรมการการแข่งขันทางการค้า เรื่อง แนวทางพิจารณาการปฏิบัติทางการค้าที่ไม่เป็นธรรมในธุรกิจแฟรนไชส์ ข้อ ๕.๓

และกรณีผู้ถูกร้องมีพฤติกรรมกำหนดให้ผู้ร้องต้องซื้อสินค้าอุปกรณ์เปิดร้านจากผู้ถูกร้องโดยไม่เปิดโอกาสให้ซื้อจากผู้ประกอบธุรกิจรายอื่น ข้อเท็จจริงปรากฏว่า ผู้ร้องได้ยินยอมที่จะซื้อสินค้าอุปกรณ์จากผู้ถูกร้องโดยมิได้ทักท้วงหรือแจ้งความประสงค์ว่าจะไปซื้ออุปกรณ์เปิดร้านจากผู้ประกอบธุรกิจรายอื่นซึ่งราคาถูกกว่านั้น การกระทำของผู้ถูกร้องจึงไม่ได้เป็นการกำหนดให้ผู้ร้องซื้อสินค้าจากผู้ถูกร้องโดยไม่มีเหตุอันสมควร กรณีจึงไม่อาจรับฟังได้ว่าการกระทำของผู้ถูกร้องเข้าลักษณะเป็นการกำหนดเงื่อนไขทางการค้าอันเป็นการจำกัดหรือขัดขวางการประกอบธุรกิจของผู้อื่นอย่างไม่เป็นธรรม ในลักษณะการให้ผู้ประกอบธุรกิจรายอื่นซื้อสินค้าหรือบริการจากตนหรือจากผู้ประกอบธุรกิจอีกรายหนึ่งทั้งหมดหรือบางส่วน หากผู้ประกอบธุรกิจรายอื่นนั้นจะซื้อสินค้าหรือบริการชนิดที่ต้องการจากตน โดยไม่มีเหตุผลอันสมควร ตามมาตรา ๕๗ (๓) แห่งพระราชบัญญัติการแข่งขันทางการค้า พ.ศ. ๒๕๖๐ ประกอบประกาศคณะกรรมการการแข่งขันทางการค้า เรื่อง แนวทางพิจารณาการปฏิบัติทางการค้าที่ไม่เป็นธรรมเกี่ยวกับการกระทำอันเป็นผลให้เกิดความเสียหายแก่ผู้ประกอบธุรกิจรายอื่น ข้อ ๕ ข้อ ๘ และข้อ ๑๑ (๓)

ต่อมา เมื่อผู้ร้องตรวจสอบสินค้าที่ซื้อปรากฏราคาสินค้าบางส่วนมีราคาสูงกว่าราคาท้องตลาด ได้แก่ เคาน์เตอร์สเตนเลส ซิงค์สเตนเลส ตู้เก็บน้ำแข็ง ถังดักไขมัน ตู้เย็น ตู้แช่ขนม เครื่องกดน้ำใบเตย ตู้แช่แข็งทั้งบรรดาสินค้าอุปกรณ์ทั้งหมด ๑๑๖ รายการ แม้ข้อเท็จจริงสินค้าดังกล่าวจะมีราคากำหนดในแต่ละหน่วยที่ชัดเจน แต่ไม่ปรากฏรายละเอียดอื่นอันเป็นสาระสำคัญในคุณภาพของสินค้าที่แน่ชัดซึ่งมีผลต่อราคา กรณีจึงไม่มีพยานหลักฐานเพียงพอที่จะเชื่อได้ว่า ผู้ร้องต้องซื้อสินค้าซึ่งมีราคาแพงกว่าที่ผู้ประกอบธุรกิจรายอื่น เนื่องจากไม่ปรากฏคุณภาพที่แน่ชัดตามที่ผู้ร้องกล่าวอ้าง กรณีจึงไม่สามารถรับฟังได้ว่าการกระทำของผู้ถูกร้องเป็นการห้ามผู้ร้องซื้อสินค้าหรือบริการจากผู้ผลิต ผู้จำหน่ายหรือผู้ให้บริการรายอื่นที่ขายสินค้าหรือบริการที่มีคุณภาพเท่าเทียมกันและราคาถูกกว่า โดยให้ซื้อจากแฟรนไชส์ซอร์ โดยไม่มีเหตุผลอันสมควร ตามมาตรา ๕๗ (๓) แห่งพระราชบัญญัติการแข่งขันทางการค้า พ.ศ. ๒๕๖๐ ประกอบประกาศคณะกรรมการการแข่งขันทางการค้า เรื่อง แนวทางพิจารณาการปฏิบัติทางการค้าที่ไม่เป็นธรรมในธุรกิจแฟรนไชส์ ข้อ ๕.๓

เมื่อการกระทำของผู้ถูกร้องในฐานะนิติบุคคลมิได้กระทำความผิดตามพระราชบัญญัติการแข่งขันทางการค้า พ.ศ. ๒๕๖๐ จ. ซึ่งเป็นผู้รับผิดชอบในการดำเนินงานจึงไม่ต้องรับผิดตามมาตรา ๘๔ แห่งพระราชบัญญัติเดียวกัน

๑๓ มิถุนายน ๒๕๖๗

สำนักงานคณะกรรมการการแข่งขันทางการค้า